

Σάββας Στρούμπος

**Δεν πρέπει να αγνοούμε τα σήματα κινδύνου που
εκπέμπονται από παντού**

Λευτέρης Παπαστεργίου

11/06/2022

Αφουγκράζεται όσο λίγοι τις δονήσεις των καιρών, μιλά με πάθος για την Τέχνη του, βγαίνει «έξω από το κουτί» και την πεπατημένη μιας προεμιέρας και επιμένει να βασίζεται στο ένστικτο. Ο λόγος για τον σκηνοθέτη **Σάββα Στρούμπο**, που μαζί με την **Ομάδα Σημείο Μηδέν** συνεχίζει την έρευνα στα θεμελιώδη κείμενα της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, παρουσιάζοντας την παλαιότερη σωζόμενη τραγωδία, τους «Πέρσες» του Αισχύλου.

Ο Σάββας Στρούμπος γεννήθηκε στην Αθήνα. Αποφοίτησε από τη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου (2002). Έκανε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο πανεπιστήμιο του Exeter της Αγγλίας (2003) ως υπότροφος του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης και βρέθηκε στο πλευρό του σπουδαίου Θόδωρου Τερζόπουλου, ως βοηθός σκηνοθέτη, για να ακολουθήσει τη δική του πορεία. Σήμερα, μια μέρα πριν παρουσιάσει τη νέα του δουλειά στη Λάρισα, μας δίνει την ευκαιρία να μπούμε στον δικό του κόσμο...

Κύριε Στρούμπο, ξεκινάτε μια νέα περιοδεία με την Ομάδα Σημείο Μηδέν, αυτή τη φορά με τους Πέρσες του Αισχύλου, από το Β' Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας. Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος που ξεκινάτε από τη Λάρισα;

Τον Σεπτέμβριο του 2021, και πάλι σε συνεργασία με το Θεσσαλικό Θέατρο και την Κυριακή Σπανού, στα πλαίσια του Διεθνούς Δικτύου Αρχαίου Δράματος, παρουσιάσαμε στο Β' Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας την «Αντιγόνη». Ήταν για όλους μας μια πολύ όμορφη συνεργασία, η οποία, μάλιστα, βρήκε ανταπόκριση στο θεατρόφιλο κοινό της πόλης. Έτσι, θελήσαμε να συνεχιστεί η συνεργασία. Για μένα, ωστόσο, υπάρχει κι ένα ακόμα ζήτημα: η ανάγκη να φύγουμε από τις πεπατημένες του πού πρέπει να γίνει η προεμιέρα μιας παράστασης. Πιστεύω πολύ στο ένστικτο και την

αίσθηση των ανθρώπων που αγαπούν το θέατρο και ζουν εκτός των Αθηναϊκών τειχών, οι οποίοι επιθυμούν να συνδεθούν ψυχικά, αισθητηριακά, πνευματικά με μια παράσταση. Κι εμείς, ως καλλιτέχνες πρέπει να δώσουμε τον καλύτερό μας εαυτό σ' αυτούς τους ανθρώπους.

Πώς θα περιγράφατε την αίσθηση που δίνει στον ίδιο τον δημιουργό και καλλιτέχνη ο χώρος ενός αρχαίου θεάτρου, όταν ανεβάζει μια αρχαία τραγωδία;

Πιστεύω ότι ο χώρος κάθε αρχαίου θεάτρου είναι σαν ζωντανός οργανισμός, δεν μπορείς να τους επιβάλλεις την αισθητική σου με τρόπο αυθαίρετο. Χρειάζεται να τον αφουγκραστείς, να αισθανθείς τις ιδιαιτερότητές του και τότε ο χώρος θα σου αποκαλύψει τα κλειδιά του για να τον εγκατοικήσεις. Δεν είναι τυχαίο που εμείς στις παραστάσεις μας δεν χρησιμοποιούμε μικρόφωνα ή και μεγάλα σκηνικά. Προσπαθούμε να βρούμε τις ακουστικές δυνατότητες του κάθε χώρου και την ίδια στιγμή αντιλαμβανόμαστε τον ίδιο τον χώρο ως εικαστική εγκατάσταση, η οποία συνομιλεί με την ενεργοποιημένη παρουσία των ηθοποιών επί σκηνής. Ο Τερζόπουλος λέει πάντα ότι «το σώμα του ηθοποιού γεννάει χρόνο και ο χρόνος γεννάει χώρο». Μέσα από αυτούς τους δρόμους μπαίνουμε στην αισθητική του βάθους ή της οντολογίας, που βρίσκεται στον πυρήνα της αρχαίας τραγωδίας.

Γιατί επιλέξατε να ανεβάσετε τους Πέρσες και πώς αυτή η τραγωδία σχετίζεται με την εποχή μας;

Η επιλογή των έργων ή των κειμένων με τα οποία τελικά καταπιανόμαστε δεν γίνεται με τρόπο επικαιρικό. Δηλαδή, δεν βλέπουμε την τρέχουσα πραγματικότητα και λέμε ότι θα ανεβάσουμε αυτό ή εκείνο ο έργο. Σε μεγάλο βαθμό λειτουργεί το ένστικτό. Αυτό, βέβαια, μας έχει οδηγήσει σε παράξενα μονοπάτια. Τα τελευταία χρόνια δουλεύαμε την «Αναφορά για μια Ακαδημία» του Κάφκα, που θέτει το ζήτημα της καταστροφής της φύσης μέσα μας και γύρω μας, στον καιρό της πανδημίας και τώρα, στον καιρό του πολέμου, τους «Πέρσες», ένα βαθύτατα αντιπολεμικό έργο. Δεν σημαίνει ότι είμαστε κάποιου είδους προφήτες. Ως καλλιτέχνες, όμως, οφείλουμε να αφουγκραζόμαστε τις δονήσεις και τους κραδασμούς των συγκλονιστικών καιρών που ζούμε. Τις προσδοκίες, την αγωνία και το πάθος των καιρών. Η εποχή μας είναι βαθιά μεταβατική και ηφαιστειογενής, δεν μπορούμε ούτε πρέπει να αγνοούμε τα σήματα κινδύνου που εκπέμπονται από παντού, ακόμα κι αν χρειάζεται για τον λόγο αυτό να είμαστε παράκαιροι ή εκτός

εποχής, προσδοκώντας, όπως ο Αισχύλος μια ριζικά χειραφετητική κίνηση της ανθρωπότητας. Μια τέτοια ψυχική και πνευματική διαδικασία μπορεί να γεννήσει ένα έργο τέχνης. Αυτό προσπαθούμε να κάνουμε.

Πού οφείλεται το ότι ένα έργο εμπεριέχει και στέλνει τα δικά του μηνύματα στην κοινωνία, αλλά κάποια συγκεκριμένα έργα θα στέλνουν ηχηρά μηνύματα διαχρονικά; Τι είναι τελικά η υψηλή τέχνη;

Συνήθως λέμε για την αρχαία τραγωδία ότι είναι ένα κλασικό είδος θεατρικής γραφής – και – πράξης. Για μένα αυτό σημαίνει ότι είναι διαρκώς επίκαιρο. Η κάθε εποχή βρίσκει τον δικό της τρόπο να συνδέεται με τη μεγάλη τραγική ποίηση, κι αυτή με τη σειρά της είναι μεγάλη ακριβώς επειδή μπορεί να μιλάει στην καρδιά της κάθε εποχής.

Σε ότι αφορά την τραγωδία «Πέρσες», θέτει σαφώς το ζήτημα του πολέμου και της εξουσίας. Της ανθρωποφαγικής στάσης της εξουσίας, η οποία εθελοτυφλεί μπροστά στις αδιανόητες καταστροφές και απώλειες στα πεδία των μαχών, αρκεί αυτή να συνεχίζει το επεκτατικό της έργο. Ο Αισχύλος γράφει με αφορμή τους Περσικούς πολέμους της εποχής του. Πιστεύω, έχει μεγάλη σημασία το ότι συμμετείχε στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, στην οποία αναφέρεται η τραγωδία, υπερασπιζόμενος την πόλη του. Ωστόσο, τον ενδιαφέρει να καταδείξει τη στάση της ίδιας της Αθηναϊκής Δημοκρατίας η οποία, πράττοντας αλαζονικά, έχει αρχίσει να υιοθετεί τα χαρακτηριστικά των χειρότερων εχθρών της. Ο Αισχύλος, λοιπόν, προειδοποιεί αγωνιωδώς. Αν προεκτείνουμε την οπτική του Αθηναίου τραγικού στην εποχή μας θα βρούμε χιλιάδες συνδέσεις με τις αγωνίες του, δύομιση χιλιάδες χρόνια πριν. Είμαστε ήδη στο τοπίο της μεγάλης τέχνης.

Γιατί με την Ομάδα Σημείο Μηδέν; Τι είναι αυτό που σας σπρώχνει στη συνεργασία μαζί τους;

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν, από την ίδρυση της το 2008 ως σήμερα, προσπαθεί να υπάρξει ως κοινότητα καλλιτεχνών. Όταν ένας δημιουργός αποφασίζει να δεσμευτεί σε μια συλλογικότητα καλλιτεχνών όπως η Σημείο Μηδέν, επί της ουσίας αποφασίζει να εισέλθει σε ένα εργαστήριο ανθρώπινων σχέσεων, όπου το κάθε άτομο φέρει τον δικό του ιδιαίτερο πυρήνα διαφορετικών βιωμάτων, μνήμης, πρωτογενούς συγκίνησης, τραυμάτων και προσδοκιών. Από την πλευρά του σκηνοθέτη, η είσοδος σε ένα τέτοιο τοπίο απαιτεί ιδιαίτερη ψυχική και πνευματική εγρήγορση, καθώς οφείλει να εμπνέει, να εμπυχώνει, να δείχνει τον δρόμο της δημιουργίας, αλλά και να προσπαθεί

να συνθέτει τις ιδιαιτερότητες των συνεργατών του. Αν μπορέσουν να συνυπάρξουν συνθετικά και δημιουργικά οι διαφορετικότητες, οι ιδιαίτερες αγωνίες και προσδοκίες των ατόμων που απαρτίζουν την κοινότητα, τότε η κοινότητα θα ανοίξει νέους δρόμους καλλιτεχνικής έκφρασης. Αυτό είναι για μένα υπόθεση ζωής.

Πόσα περιθώρια υπάρχουν ώστε να πειραματιστεί ένας σκηνοθέτης σε ένα κλασσικό έργο; Και ποιος ο κίνδυνος;

Πιστεύω ότι η αρχαία τραγωδία, ως διακριτή μορφή θεατρικής γραφής – και – πράξης έχει τους δικούς της νόμους, όπως είναι η απαίτηση για μεγάλη ενέργεια και αυτοσυγκέντρωση, για πειθαρχημένη και ταυτόχρονα ελεύθερη και ακραία ψυχοσωματική έκφραση από πλευράς των ηθοποιών, για αυστηρή δομή παράστασης από πλευράς του σκηνοθέτη. Την ίδια στιγμή είναι ένα ανοιχτό πεδίο έρευνας, καθώς τα ζητήματα που φέρνει στην επιφάνεια δεν επιδέχονται μονάχα έναν τρόπο προσέγγισης. Από αυτή την άποψη, υπάρχει τεράστια δυνατότητα έρευνας και πειραματισμού, αρκεί να τηρούνται οι βασικές αρχές του είδους. Θα έλεγα, μάλιστα, ότι ακόμα κι αν κάποιος επιλέγει να αυθαιρετήσει ακόμα και στις βασικές αρχές, χρειάζεται να διαθέτει την επίγνωση αυτή. Στην περίπτωση της Σημείο Μηδέν, η ερευνητική διαδικασία διαρκεί 7-9 μήνες, περίοδο κατά την οποία προετοιμάζεται η παράσταση. Ξεκινάμε μέσα από ένα συγκεκριμένο φιλοσοφικό σκηνοθετικό σκεπτικό, το οποίο κι αυτό είναι αποτέλεσμα πολύμηνης έρευνας, ανοίγουμε ένα παράθυρο στο χάος και βήμα – το – βήμα διανύουμε τον δρόμο προς αυτό που δεν υπάρχει ακόμα.

Το βράδυ που οι θεατές θα αποχωρούν από το Β' Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας, τι αίσθημα θα θέλατε να τους έχει αφήσει η παράσταση και ποιες θα θέλατε να είναι οι πρώτες κουβέντες που θα εκστομίσουν;

Η φαντασία του θεατή είναι για μένα κεντρική διάσταση στη δημιουργία μας παράστασης. Θέλω οι παραστάσεις μας να αφήνουν χώρο στους θεατές να τις επενδύσουν με δικούς τους συνειρμούς, συγκινήσεις, εικόνες, αισθήσεις. Από αυτή την άποψη, θα ήθελα οι θεατές να συνδεθούν ψυχικά, πνευματικά και αισθητηριακά με την παράσταση κι από εκεί και πέρα να ακολουθήσουν τη δική τους πορεία σκέψης ή και συναισθηματικής έκφρασης. Αυτό που μπορώ να πω με σιγουριά είναι ότι εμείς δεν επιδιώκουμε να αφηγηθούμε απλώς την ιστορία της καταστροφής της Περσικής αυτοκρατορίας. Αντιθέτως, προσπαθούμε μέσα από τους κραδασμούς του χρόνου του τώρα και μάλιστα με όρους ποιητικούς, να

εκπέμψουμε τις δικές μας δονήσεις, τα δικά μας σήματα κινδύνου για τους καιρούς που ζούμε. Αν μια τέτοια αίσθηση δημιουργηθεί στους θεατές, αυτό θα είναι για μας επιτυχία.